

ISSN 1563-0323, eISSN 2618-0782

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ХАБАРШЫ

Филология сериясы

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ

ВЕСТНИК

Серия филологическая

AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

EURASIAN JOURNAL

of Philology: Science and Education

№4 (184)

Алматы
«Қазақ университеті»
2021

ХАБАРШЫ

ФИЛОЛОГИЯ СЕРИЯСЫ №4 (184) желтоқсан

ISSN 1563-0323, eISSN 2618-0782

04. 05. 2017 ж. Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникация министрлігінде тіркелген

Куәлік № 16497-Ж

*Журнал жылына 4 рет жарыққа шығады
(наурыз, маусым, қыркүйек, желтоқсан)*

ЖАУАПТЫ ХАТШЫ

Кенжеқанова Қ.К., PhD, аға оқытушы (Қазақстан)

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

Джолдасбекова Б.У., ф.ғ.д., профессор (ғылыми редактор)
(Қазақстан)

Досанова А.М., PhD, аға оқытушы (ғылыми редактордың орынбасары)
(Қазақстан)

Адилбаева У.Б., ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)

Алимтаева Л. Т., ф.ғ.к., доцент м.а. (Қазақстан)

Баянбаева Ж.А., ф.ғ.к., доцент м.а. (Қазақстан)

Аймагамбетова М.М., PhD, доцент м.а. (Қазақстан)

Мадиева Г.Б., ф.ғ.д., профессор (Қазақстан)

Темірболат А.Б., ф.ғ.д., профессор (Қазақстан)

Саткенова Ж.Б., ф.ғ.к., доцент (Қазақстан)

Таттимбетова Қ.Ө., PhD, доцент м.а. (Қазақстан)

Донна Орвин (Donna Orwin), доктор, профессор, Торонто университеті (Канада)

Евдокимова С.Б., PhD, доцент, Браун университеті (АҚШ)

Жаң Жин Жин (Jean Zhin Zhin), доктор, профессор, Пекин ұлттық орталық университеті (Қытай)

Барабаш В.В., ф.ғ.д., профессор, Ресей халықтар достығы университеті (Ресей)

Морхье Пост (Margje Post), PhD, доцент, Берген университеті (Норвегия)

Насие Йылдыз (Nasiye Yildiz), доктор, профессор, Анкара Хаджы Байрам Университеті (Түркия)

Риверс Уильям П. (Rivers William P.), доктор, профессор, Ұлттық кеңес және тілдерді дамыту жөніндегі халықаралық оқыту (АҚШ)

Кайс Амер Кадим (Kais Amer Kadhim), доктор, қауымд. профессор, Сохар университеті (Оман Сұлтанаты)

ТЕХНИКАЛЫҚ ХАТШЫ

Тонкер А., оқытушы (Қазақстан)

«Филология сериясы» қазіргі тіл білімі мен әдебиеттану және аралас мамандықтардың өзекті мәселелерін жариялауға арналған.

Жоба менеджері

Гульмира Шахкозова

Телефон: +7 701 724 2911

E-mail: Gulmira.Shakhkova@kaznu.kz

Редакторлары:

Гульмира Бекбердиева

Агила Хасанқызы

Компьютерде беттеген

Айгүл Алдашева

, 2015, 681 p.

ИБ № 15184

Пішімі 60x84/8. Көлемі 19,0 б. т. Тапсырыс № 12707.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің «Қазақ университеті» баспа үйі.

050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйінің баспаханасында басылды.

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2021

Ж.Д. Дәдебаев

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақстан, Алматы қ.
e-mail: dadebaev48@gmail.com

АБАЙ ІЛІМІН БІЛУ, ТҮСІНУ ЖӘНЕ ҚОЛДАНУ

Мақалада Абай ілімінің басты категориялары, олардың мазмұны, өзара байланыстары жүйеленді. Абайдың шығармашылық мұрасын зерттеу жұмыстары түрлі бағытта, түрлі ғылым салаларында жүргізілді және жүргізіліп келеді. Абайдың өмірі мен шығармашылығын тану мен танытуға арналған көптеген монографиялар, оқулықтар мен оқу құралдары, мақалалар жинағы, конференция материалдары жарық көрді. Шетелдерде бірқатар еңбектер жарияланды. Соған қарамастан Абайдың шығармашылық мұрасын зерттеу саласында шешімін күтіп жатқан өзекті, әлеуметтік маңызы зор ғылыми мәселелердің бірі Абай ілімі. Абайтану саласында бүгінгі күнге дейін жасалған жұмыстарда көптеген ірі мәселелер шешілді, зерттеу жұмыстары жалғастырылуда. Бірақ Абай мұрасын Абай ілімінің құрылымдық жүйесі мен пәнаралық өрістерін анықтау мақсатында арнайы зерттеу жұмыстары жүргізілмеген-ді. Ал Абайдың ілімінің пәнаралық өрістері мен бірбүтін құрылымдық жүйесін анықтау, сөйтіп Абай ілімін білу, түсіну және қолдану әлеуметтік, қоғамдық-гуманитарлық ғылым саласында маңызды жетістік болатыны анық. Күтілетін ғылыми нәтижеге жету жолындағы зерттеу жұмыстары Абай ілімін зерттеу мен эстетикалық қабылдаудың методологиялық ұстанымдары түсіну (герменевтика), пайымдау (интерпретация), бағалау (оценка) аясында негізделді. Абай ілімінің өлшеу құралы сарапталып, оның құрылымы анықталып, ғылыми сипаттамасы жүйеленді.

Түйін сөздер: Абай ілімі, концепт, түсіну, пайымдау, бағалау, білім, сенім.

Zh.D. Dadebayev

Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan, Almaty
e-mail: dadebaev48@gmail.com

Knowledge, comprehension and application of Abai studies

The article systematizes the main categories of Abai studies, their content and relationship. Abai's creative heritage was studied and continues to be studied in different directions, in different fields of science. Many monographs, textbooks and teaching aids, collections of articles, materials of conferences dedicated to the life and work of Abai have been published. A number of works have been published abroad. Nevertheless, one of the most urgent and socially significant scientific issues in the study of Abai's creative heritage is Abai studies. To date, many serious issues in the field of Abai studies have found their solution, research is still going on. However, no special studies have been carried out to determine the structural system and interdisciplinary areas of the Abai heritage and teachings of Abai. It is obvious that the identification of interdisciplinary areas and a unified structural system of Abai studies, which means that knowledge, comprehension and application of Abai's teachings will be an important achievement in the field of social and humanitarian sciences. The research work to achieve the expected scientific result was based on the methodological principles of studying and aesthetic perception of Abai studies in hermeneutics, interpretation, and evaluation. The measuring instrument of Abai studies is analyzed, its structure is determined and its scientific characteristics are systematized.

Key words: Abai studies, concept, comprehension, interpretation, evaluation, knowledge, trust.

Ж.Д. Дадебаев

Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Казахстан, г. Алматы
e-mail: dadebaev48@gmail.com

Знание, понимание и применение учения Абая

В статье систематизированы основные категории учения Абая, их содержание и взаимосвязь. Творческое наследие Абая изучалось и продолжает изучаться в разных направлениях, в разных областях науки. Издано много монографий, учебников и учебных пособий, сборников статей, материалов конференций, посвященных жизни и творчеству Абая. Ряд работ опубликован за рубежом. Тем не менее, одним из наиболее актуальных и социально значимых научных

продолжаются. Однако никаких специальных исследований для определения структурной системы и междисциплинарных областей наследия Абая и учения Абая не проводилось. Очевидно, что выявление междисциплинарных областей и единой структурной системы учения Абая, а значит и знание, понимание и применение учения Абая станут важным достижением в области социальных и гуманитарных наук. Исследовательская работа для достижения ожидаемого научного результата строилась на методологических принципах изучения и эстетического восприятия учения Абая – герменевтике, интерпретации, оценке. Проанализирован измеритель учения Абая, определена его структура и систематизированы его научные характеристики.

Ключевые слова: учения Абая, концепт, понимание, интерпретация, оценка, знание, доверие.

МАЗМҰНЫ – CONTENTS – СОДЕРЖАНИЕ

1-бөлім Тіл білімі	Section 1 Linguistics	Раздел 1 Языкознание
<i>Aldasheva K.S., Kondybayeva R.Zh., Serikbayeva A.D.</i> Potential possibilities of codification of neologisms in the modern Kazakh language.....		4
<i>Anutyayn K.S., Martirosyan A.V., Ohanyan K.A.</i> The peculiarities of metaphor emotivity in Russian political discourse.....		14
<i>Жамбылқызы М., Есалы Д.С.</i> Қазақ тіліндегі кірме сөздердің бүгінгі мен ертеңі.....		24
<i>Жаңабекова А.Ә., Токмырзаев Д.О., Пірманова К.Қ., Тлегенова Г.Б.</i> Жаңа әліпбиді пернетақтада орналастыру ретінің апробациясын жүргізу жөнінде сауалнама нәтижесі.....		33
<i>Искакова Г.Ж., Шалабай Б.</i> Миф – автор модалділігінің берілу тәсілі ретінде.....		49
<i>Казкенова А.К., Аманов А.Ш.</i> Корпусный анализ нарушений координации по роду в русской речи студентов-казахов.....		61
<i>Kuzembayeva G.A.</i> Comparative analysis of the image of Kazakh in the Russian and Indian linguistic consciousness.....		71
<i>Малбақов М.М., Сейтбекова А.А., Көбденова Г.Б., Тургенбаева А.Ш.</i> Қазақ тіліндегі алғашқы түсіндірме сөздіктердің инструкциялары.....		79
<i>Нұрдаулетова Б.И.</i> Тарғыл тастағы таңбалардың сакралды мәні.....		91
<i>Ormanova A.B., Anafinova M.L., Atanasova-Divitakova S. D.</i> Corpus based research in terminology.....		109
<i>Темур Н., Алдаш А.</i> Орфографиялық сөздік: лексикографиялық принциптер және ортологиялық талдаудың межелері.....		121

2-бөлім Әдебиеттану	Section 2 Literary Criticism	Раздел 2 Литературоведение
<i>Alipbayeva A.A.</i> Conceptual metaphors in Rollan Seisenbayev’s literary works.....		138
<i>Дәдебаев Ж.Д.</i> Абай ілімін білу, түсіну және қолдану.....		147
<i>Дәлелбекқызы А., Ыылдыз Н.</i> Ұлттық кодтың тарихи санаға әсері.....		156
<i>Uimanova X.P., Kakishev M.G.</i> Lexico-stylistic peculiarities of English literary text.....		167
<i>Utebekova A.S., Salkhanova Zh.Kh.</i> The originality of the author’s chronotope in essay writing of Kazakh Russian-speaking writers.....		173

3-бөлім Тіл мен әдебиетті оқытудың әдістемесі	Section 3 Methods of teaching language and literature	Раздел 3 Методика преподавания языка и литературы
<i>Sarsembayeva A.A., Nagymzhanova K.M., Baimanova L.S.</i> Student multilingual competence formation at a technical university.....		182

<i>Alipbayeva A.A.</i> Conceptual metaphors in Rollan Seisenbayev’s literary works	138
<i>Дәдебаев Ж.Д.</i> Абай ілімін білу, түсіну және қолдану	147
<i>Дәлелбекқызы А., Ыылдыз Н.</i> Ұлттық кодтың тарихи санаға әсері	156
<i>Uimanova X.P., Kakishev M.G.</i> Lexico-stylistic peculiarities of English literary text	167
<i>Utebekova A.S., Salkhanova Zh.Kh.</i> The originality of the author’s chronotope in essay writing of Kazakh Russian-speaking writers	173

3-бөлім
Тіл мен әдебиетті
оқытудың әдістемесі

Section 3
Methods of teaching
language and literature

Раздел 3
Методика преподавания
языка и литературы

<i>Sarsembayeva A.A., Nagymzhanova K.M., Baimanova L.S.</i> Student multilingual competence formation at a technical university	182
--	-----

4-бөлім
Аударма теориясы

Section 4
The theory of translation

Раздел 4
Теория перевода

<i>Azimbayeva I.K., Zhaparova A.Zh., Kenzhekanova K.K.</i> Anthropocentric paradigm of phraseological units in the literary translation	194
<i>Musaly L.Zh., Yessembekov T.O., Iskakova G.N.</i> The specifics of the translation analysis of poetic text and discourse	201